
naast successen ook mislukkingen een plaats hebben, de kolonie in een bredere context van de geschiedenis van migratie en etniciteit wordt geplaatst en naast zijn predikantschap ook zijn ondernemerschap belicht wordt. Opvallend is dat in al deze wisselende herinneringen de persoon van Van Raalte overeind is gebleven. In de geschiedenis van de negentiende-eeuwse Nederlandse emigratie naar de Verenigde Staten behield hij een prominente plaats en het respect voor zijn persoon bleef constant groot.

Ten slotte: de recente bijdragen vanuit de wetenschap vormen belangrijke bouwstenen voor een wetenschappelijke biografie van Van Raalte, de man die niet helemaal bij Nederland en – zoals de zaken nu staan – kennelijk ook niet helemaal bij de Afscheiding. In de Verenigde Staten is hij bijgezet als verdediger van de Reformed Church, stichter van de stad Holland en vader van de etnische gemeenschap van Nederlandse Amerikanen. Maar in Nederland moet hij zijn plaats nog vinden. De Cock heeft in Groningen een monument gekregen, al is het dan een grafmonument, maar wat is er in ons land overgebleven aan erfgoed van Van Raalte? In de herinneringscultuur heeft hij een marginale plek in de geschiedenis van de Afscheiding en een belangrijke plaats in de geschiedenis van de Nederlandse negentiende-eeuwse emigratie naar de Verenigde Staten.

De Nederlandse herinnering aan hem is zwak. Het bekendste portret dat van hem in omloop is komt, is in 1877 gemaakt in Michigan. Er is een bibliografie met publicaties over hem uit 1977,³⁴ ook vervaardigd in de Verenigde Staten en Van Raalte mag zich er in de levendige en aanhoudende belangstelling van historici verheugen. Hier zijn straten en wegen naar hem vernoemd in Ommen, Oss en Wanneperveen, er is een A.C. van Raalte school in Ommen, maar een standbeeld als in Michigan, en borstbeeld, plaquette of grafmonument staat nergens. Wel is op 16 juni 1948 ter herinnering aan de Van Raalte-trek aan de gevel van het gemeentehuis te Sleen een door Willem Valk gebeeldhouwde kop ‘De Ziener’ onthuld door de Amerikaans ambassadeur. Maar deze gevelsteen herinnert meer aan de Drentse pioniers van 1847 dan aan de persoon van Van Raalte. Ommen bekommert zich recentelijk wel om het erfgoed van Van Raalte. Op de plek in de Middenstraat waar eens de stadsgevangenis stond, hangt sinds 1991 een plaquette die meldt dat hij daar van 19 tot 20 november 1836 als separatist en opruiër gevangen zat. En in 2008 is er een stichting in het leven geroepen om een woonhuis van Van Raalte voor de sloop te behoeden. Amerika heeft Holland, Michigan, als Van Raaltes erfgoed, maar in de Vechtstreek hoopt men in dit Van Raaltehuis eens een museum aan hem en de Afscheiding te

³⁴ P. De Klerk, *A Bibliography on A.C. van Raalte* (New Brunswick 1977).